

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Împare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Nr. 214/1922.

Circulară.

cătră toate oficiile protopresviterale și parohiale din eparhia Aradului.

Dela Ministerul Cultelor și Artelor din București cu data de 3 Februarie 1922 Nr. 264 primim următorul aviz oficial:

„Venerat Consistor.

Referindu-ne la adrese Președinției Consiliului de Miniștri No. 5297 avem onoare a vă aduce la cunoștință dispoziținea luată de Mareșalul Curței Regale, ca ori de câte ori se va vorbi într'o corespondență, publicațiune, dare de seamă, programă etc. despre A. A. R. R. Principele Carol și Principesa Elena, formula protoculară, ce urmează a fi întrebuințată va fi: „A. S. R. Principele Moștenitor, A. S. R. Principesa Moștenitoare”, sau „A. A. L. L. R. R. Principele Moștenitor și Principesa Moștenitoare” fără să se mai citeze numele proprii ale Altețelor Lor Regale.

Ceace prin aceasta aducem la cunoștința organelor și corporațiilor noastre protopresbiterale și parohiale spre știre și conformare.

Arad, la 25 Ian. (7 Febr.) 1922.

Ioan J. Bapp,
episcop.

Nr. 249/1922.

Circulară

cătră toate oficiile protopresviterale și parohiale și cătră întreg Clerul și Poporul desub jurisdicțiunea Consistorului ortodox român din Arad.

Cu multă îngândurare privim spre viitorul, care se lasă întrezărit din întâmplările petrecute, de o vreme încôaci, în jurul școalelor noastre confesionale, cari au fost razimul de căpetenie al Bisericii noastre în lupta sa pentru apărarea ființei noastre ca Neam și Lege.

Inimile noastre, ale tuturor cari am muncit prin Biserică și prin Școala confesională și am ajuns fericita vreme a Biruinței noastre, erau arzând de cele mai calde nădejdi, că nestingheriți vom putea urmă aceasta veche și probată cale de apostolie ducătoare la triumf, prin o Biserică ce-și are o școală a sa și prin o Școală românească stătătoare sub ocrotirea bisericii și călăuzită de principiile acesteia.

Uu fior de groază ne pătrunde însă văzând, că Cărmuitorii Țării noastre iubite apucă alte cărări și fac uz de atari mijloace, prin cari școala noastră confesională este izbită de mal.

Halul și încurcătura, în care suntem puși, sunt din cele mai îngrijorătoare. Innainte de a avea o Constituție nouă a Țării și în aceea o lege, care să reguleze drepturile celor ce vor să țină școale, suntem tratați în *afară de lege*, prin *ordinațiuni* schimbăcioase și ele între olaltă. În scurta vreme de doi ani și mai bine, am avut două tipuri sau feluri de școale: una numită școală „națională”, iar acum alta, pe ceea de stat. Și astfel se lovește și în școala însăși, care este schimbată de azi pe mâne, dar și în *respectul sau cinstirea legilor*. Legile vechi de învățământ adecă nu au fost înlocuite prin alte legi nouă ale Statului. Și astfel se clătină în șirurile cetățenilor respectul cătră legi, care este temelia bunei ordine, nu numai în viața bisericească ci și în cea cetățenească, și se îndrumă mințele celor mai puțin înțelegători cătră desfrâu și zavistie.

Astfel, și cu școalele noastre am ajuns în o adevărată stare de anarhie sau de neorânduială publică, încât uneori nu mai știm în cătro să apucăm: oare școalele, ce ni-se iau prin acte în afară de legi, să le părăsim spre a nu spori și noi zavistia și luptele atât de dureroase din cuprinsul Țării, ori se ținem la ele morțiș, până la regularea trebilor școlare pe cale legiuită.

Nedumerirea aceasta însă ni-a deslegat-o Măritul Congres național bisericesc, care încă în toamna trecută, s'a pronunțat cu toate voturile sale pentru susținerea școalelor confesionale și pentru ca învățătorii nostri încă să fie salarizați la fel cu învățătorii de stat. Căci ce se

întâmplase adecă? Stăpânirea noastră, la început, făcuse și acestor învățători dreptatea ce li-se cuvenia, de a fi plătiți omeneste, ca învățători de stat. Iar mai apoi, în toamna trecută, li-s'a luat 'napoi acest drept omenesc, de a-și avea pâinea de toate zilele, care se dă din vistieria statului român tuturor învățătorilor de stat, cari sunt de alte legi și de alte limbi.

Dar n'a fost de ajuns nici atâta, Organele statului nu s'au mulțumit, că la începutul stăpânirii românești le-am dat de bună voie aproape o sută — cam a treia parte — de învățători de ai noștri, ca să-și provadă școalele, ce aveau să fie „naționalizate“ sau luate în stăpânire românească. Ne-am desbrăcat așadar pe noi și școala noastră, spre a veni statului în ajutor! Nu s'au mulțumit cu atâta, ci luând pâinea din gura învățătorilor, au lăsat să prindă în lumea învățătorească credința, că *Biserica este vinovată* de aceste stări, fiindcă nu se învoiește la statificarea școalelor sale prin simple porunci sau ordinațiuni, cari nu au razim în nici o lege. Dar un drept, recunoscut prin lege, cum este și dreptul bisericii noastre la școalele sale, nu se poate desființa pe alta cale, decât iarăși numai prin lege.

Un alt lucru săvârșit de asemenea pe din afară de lege, a fost apoi acela că, pe când astfel se lucră împotriva școlii noastre, din partea multor nechemăți și nepricepuți s'a ațîțat în sinul credincioșilor noștri cu făgăduința, de a scăpa pe popor de sarcina grea a susținerii școalelor, cași când aceasta sarcină ar putea și ar trebui s'o poarte altcineva decât tot noi, cari suntem țara însăși. Și după asemenea tulburări duse în popor, acum avem dureroasa privesite că învățătorii confesionali de pe teritoriul comun cu revizoratul din Arad ni-au fost statificați, prin o ordinațiune dela Cluj, care nici până astăzi nu a fost comunicată Consistorului, nici de Ministeriul Învățământului din București și nici de Secretariatul general dela Cluj, ci numai d'abia din partea unui singur revizor școlar de stat.

* * *

Căările și mijlocurile aceste pe cari le înfățișăm numai pe scurt, nu isvoresc din lege și nu duc la bine. Ele sunt rodul sălei, ce se face drepturilor legiuite ale Bisericii noastre, și duc la tulburarea simțului cetățenesc și creștinesc pentru ordinea publică; ele clătină respectul cătră lege și buna rânduială, prin cari singure mijlociri se poate organiza și consolida o Țară Nouă, cum este și Țara noastră sbuciumată azi de multe neajunsuri.

Cu asemenea orânduiri precipitate sau născute înainte de vreme, Biserica nu se poate învoi mai înainte de ce însăși Țara însăși ar fi ajuns în fericita situație de a-și făuri o Nouă Constituție, în care să se scrie limpede nu numai drepturile, ci și datorințele noastre, ale tuturor: ale Bisericilor ale tuturor stărilor cetățenești.

Consistorul eparhial, dinpreună cu Prea Veneratul Consistor Mitropolitan și cu Măritul Congres național bisericesc și-au dat, în întreg cursul acestor vremi de resurnarea școlii confesionale, toate silințele de a-i lumina pe cei mari și pe cei mici dela conducerea treburilor obștești, asupra drepturilor noastre școlare culturale și asupra foloaselor școlii confesionale, la care țin morțiș și celelalte confesiuni, din țara noastră. Tot astfel ni-am dat toată silința să împăcăm neînțelegerile, răsărite în unele comune bisericești din ațitările duse în sânul poporului cu ascuțiș împotriva școlii confesionale. Uneori ni-a succes alte ori nu, să-i aducem pe oamenii noștri la dreapta înțelegere a lucrărilor.

Acum însă, când calea rătăcirilor și jignirea drepturilor legiuite ale Bisericii se țin într'una lanț;—acum, când ni-se iau și învățătorii prin ordinațiuni ce nu ni-se aduc la cunoștință pe calea sa; — acum, când silințele noastre de conlucrare cu organele statului, prin aceea că li-am dat învățători și ne invoiserăm și la închirierea unor școale vacante de ale noastre ca școale de stat și cu toate acestea, ni-se rechiziționează școale, prin s'a tras dungă în mod volnic peste pornirea noastră de înțelegere și de conlucrare pașnică; acum, când elevii școalelor noastre sunt amăgiți să treacă la școalele statului, în loc de a se urmă înțelegerii ce o luasem de mai înainte, de a împărți clasele școlilor noastre cu școalele statului; — acum când toate aceste și alte lucruri la fel se petrec în mijlocul nostru și spre distrugerea păcii și ordinii din viața publică culturală — a ajuns și Consistorul la capătul răbdării ce și-a impus.

De aceea tot cu datul de astăzi, Consistorul a protestat la Stăpânirea Țării împotriva acestor stări de lucruri și ține de cuvincios și datornic lucru să se îndrepte și cătră întreagă Obștea bisericească: Cler și Popor deopotrivă pe calea acestei circulă i.

Vă îndemnăm deci pe toți: să fiți pe pace și cu respect cătră legile în vigoare și să nu părăsiți școala confesională subminată prin ordinațiuni nedrepte și nelegale, înainte de ce s'ar scrie în Constituția Țării legi nouă, cari să reguleze învățământul public. Atunci vom vedea: ce și cum avem de a face.

Aceasta singură, este calea cea dreaptă, care duce la ordinea în Stat și în Biserică și la împăcarea tuturor trebuințelor din viața noastră publică.

Pe aceasta cale, a legii și a cinstirii legilor, am străbătut cu noroc și izbândă, pe cărările grele și încurcate de stăpânirile străine din trecut. Pe cărările legii și ale ordinii de drept să umblăm și de aci înainte, și nu pe ale zavistiei, care slăbește pe frați și care împedecă și chiar înapoiază munca pentru consolidarea sufletească și culturală a iubitei noastre Patrii.

Arad, din ședința consistorială dela 27 Ianuarie (9 Februarie) 1922.

Joan J. Papp
Episcopul Aradului.

Nr. 249/1922.

Onor. Ministeriu Regal al Instrucției, București.

Domnule Ministru,

Fapte extrem de jignitoare și dureroase, ce se petrec de o vreme încoaci în viața noastră bisericească-culturală ne determină să Vă adresăm aceste șire.

A fost o vreme, când Biserica noastră ortodoxă, cea mai urgentă pe vremuri înaintea statului ungar apus, îndeplinea totuși, mai puțin stingherită de cât azi, și un apostolat cultural românesc, pregătind sufletele pentru desrobirea noastră prin arme.

Acest apostolat, ce credeam să ni-l putem urma înainte sub mult dorința stăpânire românească, s'a întrerupt însă în mod brusc atunci, când organele de conducere politică, sub cuvântul de a reforma și reorganiza învățământul public, au pus în aplicare pe cale de simple ordonanțe, o serie de dispozițiuni privitoare la învățământ și la regularea lefurilor corpului didactic.

Biserica noastră, înzestrată cu autonomie și deprinsă chiar și în starea sa de perzecuție politică — a trăi într'o stare de legalitate la adăpostul legilor publice, nu s'a putut împrieteni cu reformarea învățământului pe calea ordonanțelor, ci așteptă și dorește să se poată încadra asemenea lucrări de reformă în lucrările pentru elaborarea unei Noui Constituții a Țării. Dar aceasta justă așteptare a rămas până acum tot numai în domeniul desideratelor obștești.

Și nu numai atât! Pe calea aceasta de până aci, s'a dat tot înainte, până să avem parte azi de durerosul fenomen, că se distruge o instituție cu temeiul legal, înainte de ce s'ar fi creiat nouile temeiu legiuite pentru alte așezăminte chemate a înlocui pe cele din trecut.

Făcând abstracție dela scăderea aceasta, de drept public, că nu avem adecă o Constituție Nouă pentru regularea referințelor publice, simțim o profundă amărăciune sufletească pentru jignirea drepturilor Bisericii noastre. Drepturile acestea, garantate odată prin legi de stat, nu numai că nu pot fi anihilate pe calea subverzivă a ordonanțelor — ori cât de curate ar fi,

poate, intențiunile lor — ci ele își așteaptă nu desființarea ci, tocmai din contra, recunoașterea și noua lor consfințire prin Noua Constituție cu atâta dor așteptată.

Acestei convingeri, bisericești și civice în aceeași vreme, îi dăm expresiune, nu într'atâta dintr'un simplu resentiment împotriva stărilor jignitoare, prin ascuțitul cărora ni-se trece Biserica, pentru că Biserica ortodoxă română din fostul stat ungar, cu fruntea ridicată poate zice: *Alios vidi ventos!* Ci mai vârtos, grăim stăpâniți de convingerea, că măsurile ce se aplică școalelor noastre, și mai ales pelângă metodele de până aci, nu sunt acte dictate de prudența politică și nu folosesc nici Țării, pe cât îi strică. Mai nutrim și convingerea, că prin *aceasta* politică culturală, se lovește și în Biserica însăși, al căreia rol cultural ar trebui să devină mai intenziv tot mai de acum înainte, în mijlocul poporului ispitit de nouile, nu numai de vechile, păcate ale vremii.

Noi am trăit în atmosfera unei tradiții sfinte, a culturii poporului sprijinită pe cele sfinte ale Neamului, și nu este aceea putere, care să ne facă să părăsim din bună voia noastră aceasta sfântă și de viață aducătoare tradiție sufletească a noastră.

Tocmai de aceea, experimentele, precipitate decâtă conducerea Țării prin ordonanțe, ne fac să simțim și mai adânc jignirile ce ni-se aduc, cu atât mai vârtos, cu cât tocmai noi, cei dela una din cele mai îndepărtate periferii ale României ne-am bucurat mai mult, că am ajuns sub Stăpânirea Românească și tocmai de aceea, ne-am purtat cei mai concilianți chiar și în mijlocul măsurilor nedrepte pentru desființarea școlii confesionale.

Vă rugăm, Domnule Ministru, să ne îngăduiți și câteva detalii caracteristice pentru verificarea afirmațiilor noastre.

Chiar la începutul Stăpânirii Românești, când eră vorbă de naționalizarea multelor școli maghiare de stat, Consistorul nostru a fost acela, care cu dragă inimă a cedat dela școlile sale aproape o sută de învățători, din cei d'abia peste 300 de înși, pentru ca organele statului să poată avea la îndemână un contingent de învățători; iar mai târziu, când s'a manifestat pornirea unor învățători de ai noștri de a trece în serviciul statului, Biserica nu li-a pus nici o pedecă în cale.

Va să zică: ne-am desbrăcat noi înșine de ce aveam, numai ca să putem îndemână și statului un mod de ajutorare în strămtorarea sa.

Au urmat apoi la ordinea de zi chestiunile de regulara salarelor corpului didactic confesional, adoptându-se principiul de salarizare egalitară. Dar și aceasta, d'abia a durat scurtă vreme, pentru ca să ne trezim cu învățătorii noștri, că sunt dați înapoi dela subvențiile convenite pentru asigurarea traiului lor zilnic, iar în schimb toți transfugii noștri de pe vremea stăpânirii ungurești, cari s'au oposit pela școli de stat ungurești și i-a găsit Stăpânirea Românească în slujbele lor, împreună cu învățătorii, străini de limbă și de lege, cari funcționau și în trecut pela școli de stat anterioare, toți aceștia își au asigurat traiul zilnic și trăesc în mulțumire. Numai și numai învățătorii noștri confesionali, cari au dus greul sub unguri sunt certați azi de soarta lor cu rămânere tot în mizeria din trecut.

Atâri mizerii sunt foarte lipsite de ori-ce temei legal și moral, și ele au fost create din adins, spre a răscolă învățătorimea noastră în capul școlii confesionale și astfel, în mod indirect, de a lovi mai cu

efect în instituția școale confessionale. Asemenea proceduri însă sunt ignobile și stricând Bisericii și Școlilor noastre, nu aduc nici un folos real nici Țării, pe care cu toții trebuie s'o servim cu devotament și cu respect cătră legi și cătră drepturile cetățenești.

Paralel cu aceasta jignire de drepturi și de împedecarea noastră în rosturile culturale ce ni sunt rezervate prin legi de stat chiar, s'a pornit și o agitație oarecare în sinul poporului nostru, pe tema că, abandonând școala confessională, va fi eliberat de sarcinile de până aci cu întreținerea școalelor sale.

Tentativa aceasta a prins pe unele locuri în popor, și astăzi ne trezim pe alocurea cu o adevărată anarhie în mijlocul credincioșilor noștri demoralizați prin asemenea tentative, cași când statul singur, fără de cetățenii cari îl constituiesc, ar fi chemat și ar putea el numai singur, să facă față trebuințelor financiare pentru susținerea școalelor primare.

În chipul acesta ni-se nimicește în Biserică și în viața publică românească un factor moral, de prima importanță practică: sentimentul de jertfă, care se înlocuește cu anarhia în suflete și cu răzvrătirea dată pe față în contra școalelor de astăzi. Și este foarte posibil, ca aceasta anarhie în suflete, pe care au sămănat-o aceia cari au aruncat în sinul poporului lozinca școalelor de stat fără jertfe de susținere dela popor, să se răzbune amar ca mâne, când vor trebui să i-se ceară poporului jertfe materiale, necesare pentru întreținerea școalelor.

Este extrem de dureros acest fenomen moral și material din viața noastră dela sate, pe care a tulburat-o cu desăvârșire politica școlară precipitată pe calea ordonanțelor, în lipsa unei Constituții a Țării.

Consistorul nostru, tocmai pentru că a prevăzut urmările unor lozinci demagogice ca acestea, aruncate în mijlocul poporului nostru, s'a purtat cu toată precauția: *în jos* cătră popor, și *în sus* cătră organele de conducere al învățământului public. Dar stăduințele noastre nu au putut împedecă de fel cursul nefast al lucrurilor. Și anume:

Pelângă că am odat, din bună voia noastră o seamă de învățători, am căutat conlucrarea cu organele statului și în alte privințe, gândindu-ne la „salus rei publicae“, a Statului Român și la pregresul cultural din mijlocul poporului, mai mult decât la o interpretare exclusivistă a situației noastre autonome școlare.

De pildă: încă din toamna anului 1919 am căutat un mod de înțelegere și de colaborare cu școalele de stat de prin satele noastre cu școale confessionale. Atunci Consistorul s'a învoit ca, pentru a se putea intensifica activitatea învățătorilor noștri și a celor de stat, o seamă de clase primare să-și primească înstructivitatea în școalele noastre, iar celelalte clase în școala de stat. Dar nu în tot locul s'a făcut uz de acest ofert al Bisericii noastre.

Văzând că unele posturi învățătoresști, devenite vacante prin trecerea titularilor la școlile statului, nu le mai putem îndeplini, — ne-am rezolvit, ca salele goale să le cedăm pentru școale de stat. Onoratul secretariat general al Instrucțiunii, din Cluj, a avut cuvinte de caldă apreciere pentru acest gest, de cultură și de concilianță, din partea bisericii. Dar totuși nobleța atâtor atitudini nu i-a obligat pe ceilalți factori, de a nu înapși relațiunile culturale dintre Biserica noastră și Stat. Nu, căci ni-s'a dat s'auzim despre existența unui anumit ordin dela Cluj, — care nici nu ni-s'a comunicat din partea organului ce l-a emis

— cu privirea la luarea în stăpânire cu forța, a edificiilor noastre școlare.

Astfel, dreapta de pace și de armonică conlucrare ce am întins-o organelor Statului, a fost refuzată brusc și necuviincios spre durerea noastră cari reprezentăm deja o tradiție culturală și spre stăjnirea progresului cultural în popor.

Ba și mai mult: Am avut și cazuri, când pe din dosul autorității bisericești gata de a conlucra pe teren cultural, organele statului s'au identificat cu dorinți de ale poporului rău consiliat și doritor de a scăpa de sarcina școalei sale proprii.

Astfel într'un sat fruntaș, pe bază de hotărâri parohiale cari nici nu fuseseră măcar prezentate autorității diecezane, s'a exorbitat la Cluj statificarea școalei confessionale. Prinând Consistorul de vestea atâror proceduri, a anulat hotărârile parohiale, a intervenit energic la secretariatul din Cluj, care și-a revocat ordinul de statificare. Totuși stările din comună nu s'au potolit. Ci oamenii, seduși de sfătuitori răi cari militează pentru suprimarea școlii confessionale pe motivul transparente demagogii că școala confessională este prea costisitoare pentru popor, au ajuns să ne amenințe cu ieșire din sinul bisericii străbune. Alături de aceasta acțiune, distructivă la adresa școalei confessionale și la a armoniei din sinul poporului, au urmat pregătirile pentru succesiva sporire a școalelor de stat acolo, unde de altfel există numai o singură sală de învățământ de stat. Astăzi, în aceea comună există o școală confessională cu trei învățători și trei sale de învățământ, și o școală de stat cu trei învățători, având o singură sală de învățământ corăspunzătoare. Iar elevii școalei noastre au fost duși de părinții lor rău sfătuiți, la școlile statului, cari sunt supraîncărcate cu elevi, pentru că mai apoi — ceea ce nu s'a făcut încă — să se rechiziționeze salele noastre de învățământ, fiind — goale.

Iar pedesupra acestor stări, după cum ni-se raportează din aceeași comună bisericească, se plănuiește, ca statul să ridice acolo un nou edificiu, cu câteva sute de mii Lei, în vreme ce învățătorii confessionali ni mor de foame fără subvenția de stat, iar satele noastre dela munte, unele din ele neavând nici în trecut școale pe vremea ungușilor, rămân în întunerecul neștiinței, uneori chiar și fără de mângâierea de a-și putea avea cel puțin preot în sat.

Aceasta este, Domnule Ministru, politica culturală cea mai funestă, care ni-o putem închipui, pentru că înainte de a fi putut ea creia ceva pozitiv și folositor, distruge așezăminte culturale existente, bine întemeiate prin legi și probate prin forța lor inerentă.

Dar nici cu atâta nu am exhaustat seria n-norocitelor experimentări politice, făcute pe corpul moral al intereselor noastre culturale românești. În timpul din urmă ni s'a dat să primim, nici nu de a dreptul dela Onoratul Secretariat General al Instrucțiunii dela Cluj, ci pe calea de încunjur a unui revizorat județ-an, o dispozițiune fără precedent chiar și în anele noastre de sub stăpânia ungușilor, cari nu luau vr'o disp ziție mai de seamă, fără să ne înștiințeze și pe noi, autoritățile bisericești.

Revizoratul respectiv ne înștiințează, că numitul Secretariat general a statificat, cu proces scurt și fără de a ne fi consultat în prealabil, pe toți învățătorii noștri confessionali, între cari și câțiva preoți angajați ca suplenți pela școale.

Ordonanța aceasta, care nu ni-s'a comunicat nici până azi și o cunoaștem numai din expunerea suma-

ră a revizoratului dela Arad, decretescă pe învățătorii noștri de învățători de stat, având să fie salarizați din partea statului cu începere din 1 Noemvrie a-tr. dar așa că au să-și continue activitatea tot în salele de învățământ ale confesiunii.

Nu ne puteam închipui să ajungem vr'o dată până la aceasta îndrăzneță formă de călcare în picioare a drepturilor noastre legale și până la o tulburare, atât de gravă, a vieții și disciplinei școlare, și încă în cursul aceluiași an școlar neâncheiat.

Ba, am ajuns să mai facem și o alta constatare dureroasă. Vor fi existând unele scăderi de ordin material pe la școlile noastre, mai ales că, decând s'au schimbat referințele economice-financiare pe urma războiului mondial, nu s'a putut ținea în școale o perfectă ordine. Care nu ni-a fost însă mirarea, că, în toamna trecută, sub fel și fel de pretexte și cu un transparent prospect de admoniere și închiderea școalelor, ni-au fost excepționate școalele din 43 sate, cari școale acum după stațificarea învățătorilor lor — nu mai credem că sunt rele.

Am ajuns provocați pe toate cărările posibile și imposibile, ca să ne disgustăm — noi și poporul de a susținea școala confesională și ca să răsără strălucitoare, numai steaua învățământului de stat. Urmările pentru asemenea atitudine, cu cari suntem tratați ca Biserică și prin cari ni-se aruncă poporul pradă demagogiilor pernicioase, să steie departe de sufletele noastre, cari ni-am dat toată silința să împedecăm acest fatal proces de jignirea drepturilor existente și de tulburare a vieții noastre publice prin satele noastre.

Domnule Ministru!

Am ținut a fi de datoria noastră, bisericească și patriotică totodată, de a vă înfățișa dureroasa stare de lucruri și ajunși la limita extremă a răbdării noastre, să protestăm cu toată energia împotriva unei atari politici nepatriotice din partea înaintașilor D-Voastre în fotoliul instrucțiunii publice.

Giasul nostru de protest îl unim cu toate protestele, repetite și până aci de acest Consistor și de ceilalți factori superiori ai Bisericii noastre, cari în cele mai de multe ori nu au fost învrednicit nici măcar de un răspuns din partea Înaltei Stăpâniri politice; și-l unim acest protest al nostru și cu glasarile tuturor acelor Români de bine, cari din tot sufletul lor doresc, că în iubta noastră Patrie să avem odată raporturi normale, întemerate în Noua Constituție a Țării și ca până atunci, în chestiuni ce privesc Biserica și Școala ei să se procedă cu moderațiune și cu tactul cuvenit, pe cari le reclămă binele obștească și prudentă politică de stat.

De aceea Vă rugăm stă uitor, să suprimați fără amânare stările anarhice, în cari ni-au fost aruncate de o vreme încoaci Biserica națională și Școala confesională de aici; să restabiliți pe învățătorii noștri, stațificați pe cale piezișă, în drepturile lor de slugitori ai școalei confesionale, și să le asigurați existența morală și materială în măsura, în care sunt provăzuți învățătorii statului.

Și Vă mai rugăm să depuneți toate stăruințele, ca școala confesională românească să fie crutată de asemenea nedrepte și mistuitoare șicane, cari la urma urmelor, strică mai mult Țării decât Bisericii care, în deosebire de Stat, are pentru sine făgăduința vecinic

ei rămăneri, încât nici porțile iadului să nu poată — cum nici nu au putu — o destiinteze.

Arad, din ședința consistorială dela 27 Ianuarie (9 Februarie) 1932.

Ioan J. Gapp

Episcopul Aradului.

Intrunirea cercului religios Mândruloc.

Este o supremă datorință patriotică, ca preoțimea bisericii noastre dreptmăritoare, ca luminători ai satelor noastre, ca cel mai important factor cultural, preste tot ca îndrumător al vieții poporului nostru, să contribuie cu toate puterile șale spirituale și materiale la ridicarea moralei atât de scăzute în zilele noastre și prin aceasta să concurgă la consolidarea stărilor cari prin tendințele anarhice amenință cu'n dezastru iremediabil. Înțelegătoare aceasta preoțime a curentelor urmate după cataclizmul care a schimbat din temelii concepțiile sociologice, de bunăvoie a primit pe umerii săi îndatoriri pentru eforturi mai potențiali, îndatoriri cari indică adevăratul rol al preotului în practica sa pastorală. În cadrele statulelor asociației clerului „Andrei Șaguna“ un vast teren se imble preoțimei noastre pentru o asemenea nobilă și laborioasă activitate. Incontestabilă importanță au cercurile religioase, din aceste statute pentru că acestea întruniri aduc preoțimea în direct contact cu populația satelor noastre, dornică după o dără de lumină așteptată cu dor și sete în chaotică desorientare. Prestațiile scot din pepturile lor vii accente de aprobări și fețele lor radioase reoglindează mulțumiti sufletești cari neuitate rămân în inimile palpitante după clipe recreatoare în atmosfera satelor.

Acestea sunt impresiile noastre dela întrunirea cercului religios Mândruloc în ziua de sfr. Ioan Botezătorii, când preoții cercului Ioan Ștefanuț președintele despărțământului, Constantin Mihulin din Cicir, Ioan Marșieu din Micălaca și nou hirotonitul Ștefan Bogdan din Sâmbăteni au înălțat rugăciuni la altariul Domnului în frumoasa noastră biserică. Orientați credincioși despre întrunirea cercului religios, au umplut biserica, iar cântăreții stranelor s'au prezentat în număr complet. Serviciul divin sărbătorească, răspunsurile liturgice a corului școlarilor cu giasul lor argiețiu, condus de învățătorul Petru Colțeu, au stors adevărate emoții sufletești. Ectoniile rostite de nou hirotonitul Ștefan Bogdan c'un timbru duios au impresionat până la lacrimi pe evlavioșii noștri credincioși.

Predica, după priceasnă a rostit-o preotul Ioan Marșieu din Micălaca. Tema, aleasă liber, a dezvoltat-o într'un stil poporan, insistând asupra însușirilor nobile ale omului cari pot urma numai prin cultivarea sufletească, cultivare care nu atarnă numai dela vo-

ința dumnezeiască, ci în primul loc trebuie să premeargă voința omului: vrei tu, vrea și Dumnezeu. Cultivarea sufletească aduce cu sine nobilitarea inimii și a moravurilor noastre și ne face înțelegători pentru o adevărată viață creștinească, după concepțiile superioare din evanghelii. Predica rostită cu tonul metallic și puternic ce-l posedă părintele Marșieu, a făcut eselență impresie asupra credincioșilor, subliniindu-o cu aprobări.

Terminată sânta liturgie, preotul Iancu Ștefănuț anunță credincioșilor, că la orele p. m. învățătorul Nicolae Cristea va aranja o serbare școlară și în cuvinte însuflețitoare explică rostul acestei serbări în folosul bibliotecii școlare. Vorbește despre carte cu căldura omului care nu se poate lipsi de de aceasta hrană sufletească. Relevând din predica premească viața superioară creștinească și intelectuală a popoului englez și a muncitorului din acea fericită țară, termină într'un apel cald, că nici noi, poporul românesc, nu putem trăi fără credință și fără Dumnezeu.

Întru căile Domnului umblând și făcând, toți preoții și învățătorii am fost invitați la masa ospitală a părintelui Iancu Ștefănuț, iar la orele 3 p. m. am făcut intrarea în școala primară națională a învățătorului Nicolae Cristea. Școala e în imediata apropiere a a casei preotului lângă șosea, pe un intravilan mare cu o grădină minunată de pomi de tot soiul, cu alta de legume, iar în apropierea edificiului școlar mici și bagrini cari vara dau o umbră răcoritoare, vărsând trandafirii de peste gardul de sârmă parfumul lor peste școlarii, cari aici ascultă bunele îndrumări ale dascălului Nicolae. Sala spațioasă e archiplină, iar băieții nerăbdători așteaptă să treacă peste primul debut. Se face tăcere, iar corul școlarilor, sub conducerea învățătorului Petru Colțeu, intonează frumoasa cântare „Ca o zi de primăvară” subliniată de aplauzele publicului.

Învățătorul Nicolae Cristea ține o cuvântare de deschidere, ruptă din sufletul său românesc. C'un avânt remarcabil, în propoziții scurte, cuprinzătoare, istorisește tragedia neamului de o mie de ani, respălit pentru acestea suferințe de provedința divină prin acestea zile glorioase, când liberi suntem a ne desface inimile prin graiul dulce și armonios al limbii noastre. Cere concursul fiilor neamului, ca să purem desăvârși opera măreață care ne așteaptă. Vii aplauze acopăr frumoasa cuvântare.

„Trei Doamne și toți trei” de G. Coșbuc declamată de elevul G. Crăști, „La oglindă” de G. Coșbuc, declamată de eleva Ana Nădășan, „Ce te legeni codrule” de Eminesc declamată de eleva Ana Nicolii și „Al mai tare om din lume” de Victor Olad Delemafina, declamată de elevul T. Nădăban, toate piezele declamate cu precizie și cu gesturi corespunzătoare sunt dovezi despre o muncă inteligentă și stăruitoare, iar mama din public cu ochi schin-

tori învăluți de lacrimi cu multă satisfacție privea la odorul ei trecut prin examenul și aprețierea acestui public.

„A ruginit frunza de vii” resună corul școlarilor, iar după aceasta preotul Iancu Ștefănuț accentuând silințele nobile ale corpului didactic dela ambele școale și stăruind asupra cuvântării de deschidere a învățătorului Nicolae Cristea, în care acesta a vorbit despre sfântul dela Putna, despre primul făuritor al unității naționale, măcar pe o clipă, a cărui oseminte zac la Turda, despre nebunul dela Vidra, neîntrecutul erou al Moșilor, spune că năzuințele și faptele eroice ale tuturor acestor semi-zei ai noștri au fost un preludiu al unității noastre, pregătindu-ne calea pentru acestea zile glorioase. Acum e a noastră datorința, ca prin luminare și muncă asiduă să contribuim la opera cea mare ce ne așteaptă, ca din România-Mare să facem și România-Tare.

Vreți, să știți rezultatul moral și material al acestor serbări?

— „Să trăiți Părinte, să ne faceți mai multe serbări de acestea!” — spunea întreg poporul, închiând noi șirul serbărilor cu prestații cari au delectat și instruat totodată sufletul acestui popor doritor de lumină.

Rezultatul material, totodată și moral: unasută douăzeci de volume de cărți noi cumpărate și așezate în rafturile bibliotecii școlare, cari vor răspândi luminoase în mijlocul sătenilor noștri, despre zilele de glorie și de jale ale acestui neam, despre frumsețile grandioase ale acestei grădini care e țara noastră, despre bogățiile solului ei, despre puterea de eroziune a torentelor apelor noastre, despre câmpiile cu spice de aur, despre dantelatele noastre dealuri și munții ee în sânul lor aur poartă, despre încântătoarele văi și dumbravele și pădurile noastre seculari. Postul acestei biblioteci va face limba popoului nostru mai frumoasă, mai dulce, desbrăcată de bari barisme.

Iată rezultatele cercului religios și ale bunelor silințe manifestate în perfecta armonie între factorii culturali!

Corespondent.

INFORMAȚIUNI.

Onomastica P. S. S. D-lui Episcop Ioan I. Papp. În ziua de trei Ierarhi (30 Ianuarie) și-a serbat P. S. S. părintele nostru Episcop Ioan a 19-a aniversare, de când a urcat tronul Episcopesc. Cu aceasta ocaziune s'au prezentat la reședința Episcopescă pentru a aduce P. S. S. omagii de supunere și urări de bine autoritățile civile, militare precum și reprezentanții diferitelor instituții. Funcționarii Consistorial, corpul profesoral dela institutul p.d. teologic precum și reprezentanții parohiei au sosit în corpore la aula Episcopescă unde prin rostul P. O. D. Mihai Păcățian ref. bisericesc, talmăcesc P. S. S: sentimente de adâncă grațitudine și sincere felicitări. Vorbitorul aduce elogiul P. S. S.

pentru dragostea ce poartă diecezei noastre și în special pentru renovarea, pictarea și înzestrarea bisericeii catedrale cu clopote noi. — P. S. S. mișcat mulțimește celor prezenți pentru delicata atenție și declară ca și restul vieții îl va închină binelui ocștesc. Credincioșii din Arad îi vor procura P. S. S. o bucurie și mângâiere și mai pot-nțată dacă, catedrala așa de frumos împodobită va fi cercetată în Dumineci și sărbători de credincioși tot mai mulți, ca în mod particular și unison o să ridicăm rugăciuni ferbinti la tronul ceresc, pentru prosperarea bisericeii, neamului și scumpei noastre patrii.

Conciavul a ales Papă pe Achille Ratti. Noul Papă și-a luat numele de Piu al XI.

Diadocsul a plecat pe frontul dela Smirna.

Stfada București. Parisul a dat uneia din străzile sale numele Bucureștilor. Strada *Rue de Bucarest* se află în cartierul numit „al Europei” unde găsim numele principalelor orașe europene, ca ex: Rue de Londres, de Vienne, de Madrid, Petrograd, Rome, Turin, Amsterdam și chiar de Budapest.

Duminecă la orele 4 p. m. se va ține în sala Prefecturii adunarea generală a societății ortodoxe a femeilor române. Se va citi raportul activității pe anul trecut a acestei societăți și chestiunea catedralei ortodoxe ce se va ridica în orașul nostru.

De oarece comisiunea pentru studierea planurilor catedralei ortodoxe ce se va clădi în Cluj nu poate sosi în localitate P. S. Sa Episcopul Nicolae Ivan va pleca la București împreună cu planurile spre a fi studiate acolo.

Prefecturile din Ardeal au alcătuit și trimis spre aprobare guvernului listele biroului electoral din fiecare județ. Se știe că după legile în vigoare biroul electoral din întreg județul se numește de prefect.

Se desminte categoric știrea unor ziare despre candidarea prințului Nicolae al României la tronul Ungariei. Știrea e fantezistă și a fost pusă în circulație în urma vizitei private făcută de dl Antoniu Mocsonyi maestrul de vânatoare al Curței regale la rudenile sale din Ungaria, zilele trecute.

Misiunile de prisos. În urma unui raport al dlui ministru de externe Duca, s'au desființat unele misiuni de prisos din străinătate. Prin măsura aceasta se aduce în bugetul externelor o economie anuală de peste 70 mil. de lei.

S'a inaugurat în mod solemn, în 1 l. c. teatrul național din *Cernăuț*. Artiștii teatrului dela Iași au reprezentat drama Vlaicu Vodă. Se așteaptă ca până la toamnă Teatrul național dela Cernăuț să ia ființă deplină.

Politica școlară. Statul român, cum se știe, deschide școale pe seama minorităților și le acordă dreptul de a propune obiectele de învățământ în limba lor maternă. În Jugoslavia lucrurile se petrec cu totul altcum. Astfel în comuna *Marghita-Mare* s'a prezentat inspectorul școlar sârb la epitropia bisericeii românești care susține din mijloacele sale o școală confesională, și cu provocare la o hotărâre ministerială a comunicat epitropiei că școala confesională se statifică, iar clădirea ei se rechiștonează pentru școala de stat; învățătorul este primit în serviciul școlii de stat, dacă în timp de un an învață sârbește așa, ca să fie în stare a propune copiilor în această limbă exclusiv.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 zile** pentru conferirea alor 3—4 stipendii vacante din fundațunea „**Teodor Papp**”

Indreptățiți aceste stipendii sunt, conform literelor fundaționale:

- a) rudenile fundatorului;
- b) tinerii români ortodoxi din orașul Giula, cari studiază la noi în patria;
- c) în lipsa recurenților indicați sub a) și b) urmează indreptățirea tinerilor români din iutregă dieceză Aradului, cari cercetează școalele elementare, civile, reală, comerciale, industriale, de agricultură, militare, gimnaziale, academii și univerzități și la institute teologice.

La concurs se admit și eleve.

Concurenți au să-și inaintaze cererile la adresa Consistorului ort. rom. din Arad, ajustate cu următoarele documente, originale ori autenticate la vre-un notar public regal:

1) Extras din matricula botezaților, provăzută cu clauzala parohului local ca respectivul și de prezent aparține bisericeii ort. române.

2) Rudeniile cari reflectează la stipendii, au să prezinte informațune familiară din care să fie evident gradul de inrudire cu fundatorul.

3) Atestat de paupertate dela dirigătoria politică competentă, cu date specificate și pozitive, despre starea materială a părinților concurențului, precum și despre starea mater ală însuși a concurențului. Atare atestat se cere și dela rudenii.

4) Testimoniu școlar despre anul 1920—21, și cel semestral de acum, — iar universitarii despre toate cursurile respective semestrele ascultate și document despre rezultatul în examenele prestate.

5) Certificat medical, dela vre un medic oficial, despre starea sanitară a recurentului.

6) Dacă recurentul ar fi intrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic: unde, în calitate a petrecut timpul respectiv și cu ce conduită.

7) Concurentul va avea să arate în petițiune și acea că este asentat ori ba? Dacă da, de când e asentat și când are să-și facă stagiul militar? Apol că unde și la ce fel de școala are de gând să-și continue studiile? Dacă e student de școale medic, ce-cariere are de gând să-și aleagă după terminare? De unde mai are stipendii ori ajutor și în ce suma?

De asemenea să arată recurenții și adresa la care să li-se trimită la vremea cu rezoluția consistorială.

Arad, d'n ședința consistorială dela 27 Ianuarie 9 Februarie 1922.

Consistorul ort. rom. din Arad.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de contabil ajutător la administrația cassei consistoriale ort. rom. din Arad prin aceasta se escrie concurs.

Beneficiu împreunat cu acest post de prezent e 1050 Lei lunar ca salar fundamental, 20 %, 25 % ori 30 % (după cum alesul va fi singuratic, căsătorit, ori cu familie) indemnizație de chirie cempūtală dela

salarul fundamental și 300 Lei lunar ajutor de scumpete, care salar poate suferi schimbări-urcări ori reducere după cum va fi stabilit din partea Ministerului cultelor în proporție cu salarele celorlalți funcționari.

Alesul va fi definitivat numai după un an de probă.

Dela recurenți se recere absolvarea școlii comerciale superioare și testimoniu de maturitate. Atestat despre eventualele servicii de până aci.

Reflecții la acest post au să-și înainteze petițiunile ajustate cu documentele necesare Cosistorului ort. rom. din Arad, până în 15 Februarie 1922.

Consistorul ort. român din Arad.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante (a treia) din **Otlaca** (jud. Arad) prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prim publicare în organul oficial „Biserica și Școala“.

Beneficiul constă: 1. una sesie parohială; 2. Birul legal; 3. Stolele legale; și 4. întregirea dotației preoțești dela stat.

Alesul preot este obligat a-și plăti toate dările după beneficiul său și a catehiza fără onorar dela parohie în școlile din comună.

Parohia e de clasa primă. Dela recurenți se cere calificația normală în concluzul Nr 84/1-10 al Sinodului eparhial.

Reflecții din alte dieceze numai cu învoirea I. Consistor diecezan dot concură.

Concurenții după ce vor dovedi protopopului concurent înpreptățirea și calificația cerută — pe lângă observarea strictă a dispozițiilor din § 33 din Regl. par. se pot înfățișa în st. biserică din Otlaca spre a cântă, oficia și a cuvîntă — precum și spre a face cunoștință cu alegătorii.

Rugările de concurs instruate cu documentele necesare și cu atestat de serviciu de până acum, se vor înăita în termenul concursual protopopului ort.-or. român din Chișineu (jud. Arad).

Comitetul parohial din Otlaca.

În conțelegere cu: *Dr. Dimitrie Barbu* protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa III-a din **Bontesti**, se publică concurs cu termen de **30 zile**.

Dotația: 1. Casa parohială; 2. Sesie din 24 jugh. parte arător, parte fânaș; 3. Stole legale; 4. Întregire de salar dela Stat.

Preotul va catehiza fără alta dotație la școala conf. când va fi. Va plăti dările publice după sesie și casa parohială.

Reflecții să-și înainteze documentele oficiului protopresbiteral din Buteni ținând cont de dispozițiile regulamentului, iar cei din altă dieceză au să dove-

dească consntimentul Consistorului și respective a Episcopului diecezan de a putea reflecta la acesta parohie.

Comitetul parohial:

În conțelegere cu: *F. Roxin* protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante **Prăjești** cu filia **Donceni** să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în org. oficios diecezan.

Dotația: 1. Casa parohială și supraedificatele. 2. Sesie parohială din 8 jugh. la Prăjești, 8 jugh. la Donceni. 3. Birul legal. 4. Stolele legale. 5. Întregire de dotație dela stat. Alesul va plăti dările publice după sesie și casa parohială. Casa parohială i-se dă preotului în ordine, însă îngrijirea casei pe viitor cade în sarcina preotului. Alesul va catehiza la școala din loc fără alta remunerație dela parohie. Recursele ajustate cu documente pentru parohii de cl II-a sunt a se adresa comitetului parohial și înainta oficiului ppterat din Buteni, având reflecții a se prezenta în bisericile din Prăjești și Donceni pentru a-și arăta desteritatea în rituale și orațorie. Reflecții din alte dieceze pe lângă literile dimisionale trebuie să prezinte și act despre învoirea superiorității noastre diecezane că pot reflecta la aceasta parohial.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin*, protopop.

—□—

2—3

Aviz.

Prin aceasta aducem la cunoștința on. public, că

Croitoria Diecezană

(Strada Eminescu Nr. 35) și-a reinceput activitatea.

Primește

pentru renovare, transformare, întoarcere: haine civile și îmbrăcăminte preoțești. Confeționează: haine civile, ornate bisericesti, prapori, steaguri, epitafe, perdele, mâsaie etc. etc. :: :: prompt și pe lângă prețuri convenabile.

Cu stimă:

Sibrăria Diecezană, Arad.

Redactor responsabil: **SIMION STANA.**

Cenzurat: **V DÂRLEA.**